

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-24-45, факс: (044) 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua.
Код ЄДРПОУ 37567866, реєстраційний рахунок 3521301578737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

№ _____
На № _____ від _____

**Обласні, Київська міська
державні адміністрації**

Про методичні рекомендації щодо
соціального захисту дітей, які
постраждали внаслідок воєнних дій та
збройних конфліктів

Міністерство соціальної політики у зв'язку із зверненнями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, і громадян в межах компетенції надає методичні рекомендації щодо соціального захисту дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів (далі – Методичні рекомендації).

Статтею 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Ефективність державної політики в частині захисту прав дітей цієї категорії значною мірою залежить від наявності нормативно-правової бази, відповідного досвіду, технологій та інструментарію для забезпечення діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Важливою складовою соціального захисту дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів є діяльність місцевих органів влади щодо інформування громадян, зокрема законних представників дітей, стосовно актуальних положень чинного законодавства з питань охорони дитинства у цьому напрямку.

Методичні рекомендації розроблено для надання допомоги спеціалістам служб у справах дітей та фахівцям центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді при застосуванні законодавства з питань забезпечення соціального захисту:

дітей або осіб, які під час проведення антитерористичної операції досягли повноліття, і які матимуть право на встановлення статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів (далі – статус);

дітей або осіб, які під час проведення антитерористичної операції досягли повноліття, і яким статус вже встановлено.

Законом України від 26.01.2016 № 936-VIII „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми” внесено зміни до законів України „Про охорону дитинства”, „Про соціальні послуги”, „Про забезпечення організаційно-правових умов соціального

захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”, „Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”, „Про місцеві державні адміністрації” тощо.

У відповідності до положень Закону України „Про охорону дитинства” постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 268 затверджено відповідний Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів (далі – Порядок).

З метою однакового застосування положень Порядку звертаємо увагу на наступні зміни, що внесені до нього постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2018 № 301, „Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 і від 05 квітня 2017 р. № 268”.

По-перше: пунктом 3 Порядку визначено, що право на отримання статусу мають: дитина віком від народження до 18 років;

особа, яка під час проведення антитерористичної операції не досягла 18 років (повноліття), тобто якій не виповнилось 18 років на момент початку антитерористичної операції (операція тривала з 14 квітня 2014 року до 30 квітня 2018 року).

По-друге: термін „психологічне насильство” викладений у новій редакції, частина якої зазначає, що моральні та психологічні страждання (травми) дитини не потребують доведення.

Найбільш чисельною групою дітей (осіб), які матимуть право на встановлення статусу, – це діти із числа внутрішньо переміщених осіб, які проживають у всіх без винятку регіонах України, і які постраждали внаслідок воєнних дій та збройного конфлікту.

Другою – це діти, які проживають / перебувають в населених пунктах Донецької і Луганської областей, на території яких проводилася антитерористична операція / операція об’єднаних сил, і які потребують особливої уваги з боку держави і суспільства у зв’язку з перебуванням у зоні, що наближена до бойових дій. Такими за фактом є всі діти, які проживали / перебували на території проведення антитерористичної операції / операції об’єднаних сил.

Третя (нова група) – це діти, які отримали психологічну травму внаслідок загибелі їхніх батьків або одного з них – із числа цивільних осіб, чи батьків або одного з них – з числа осіб, які брали участь в антитерористичній операції / операції об’єднаних сил.

По-третє: змінено вимоги до документів, що надаються заявником, зокрема одним із документів, що надається до служби у справах дітей, є медичні документи, зазначені у абзаці сьомому пункту 6 Порядку. При цьому заявником подається один з двох документів: виписка з медичної картки дитини або консультаційний висновок спеціаліста, які видані після медичного обстеження та лікування дитини медичним закладом, що розташований на території, підконтрольній українській владі. Цей документ повинен відповідати наступним критеріям:

- документ повинен бути виданий закладом охорони здоров’я або науково-дослідною установою, із числа визначених МОЗ, де дитина проходила обстеження та лікування;

- документ повинен містити діагноз згідно з Міжнародною класифікацією хвороб та споріднених проблем здоров’я десятого перегляду (на сьогодні вже прийнято одинадцятую редакцію цього документу, але вона набуде чинності в повному обсязі лише в 2021 році);

- документ повинен засвідчувати хвороби / травми, що отримані у період проведення антитерористичної операції / операції об'єднаних сил.

Відповідно до Закону України „Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях” **не визнаються документи**, що видані так званими „ДНР”, „ЛНР”.

В окремих випадках, якщо заявники мають у наявності документи, видані недержавними органами, установами та організаціями, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях, правовий статус цих документів **може розглядатися в суді** під час вирішення питання щодо можливості їх використання як докази по справі. При цьому суди враховують загальні положення цивільного процесуального законодавства України (статті 58, 59 Цивільно-процесуального кодексу України).

По-четверте: щодо категорій дітей (осіб), які зазнали фізичного насильства, або були викрадені чи незаконно вивезені за межі України, або залучалися до участі у діях воєнізованих чи збройних формувань, або незаконно утримувалися, у тому числі в полоні, залишається необхідність **відкриття кримінального провадження** відповідно до чинного законодавства і надання документів, визначених абзацами дев'ятим, десятим, одинадцятим пункту 6 Порядку.

Звертаємо увагу, що відповідно до пункту 6¹ Порядку дитина, якій виповнилося 14 років, має право самостійно звернутися до служби у справах дітей та подати документи, зазначені в пункті 6 цього Порядку. При цьому, Порядком не передбачено згоди її батьків / законних представників на надання їй відповідного статусу. У разі звернення такої дитини родинні стосунки у розпорядчому документі не зазначаються.

Якщо до служби у справах дітей звертається повнолітня особа, якій під час проведення антитерористичної операції не виповнилося 18 років, тобто вона була неповнолітньою, служба у справах дітей готує відповідний проект розпорядчого документа щодо надання особі статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

При цьому, пунктом 5 Порядку визначено органи, які приймають рішення щодо надання статусу. Рішення приймає будь-який орган з перелічених, до якого надійшли заява і відповідні документи, визначені пунктом 6 Порядку. Не припускається спір про територіальність прийняття рішень між визначеними Порядком органами.

Для всіх без винятку категорій дітей (осіб), які матимуть право на надання статусу, Порядком визначено загальний перелік документів, що надається заявником, а саме:

- заява про надання статусу (далі –Заява),
- згода на обробку персональних даних відповідно до Закону України „Про захист персональних даних” і засвідчені в установленому порядку копії таких документів, а саме:
 - копія свідоцтва про народження дитини або іншого документа, що посвідчує особу дитини або паспорту громадянина України (у разі наявності);
 - копія документа, що посвідчує особу заявника.

Заява реєструється в Журналі обліку заяв про надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, що ведеться за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 20.07.2018 № 1044 (копія додається).

Зазначаємо, що висновок оцінки потреб сім'ї (особи) у соціальних послугах, підготовлений центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, додається для всіх категорій дітей (осіб), які зазнали психологічного насильства, з метою отримання дитиною (особою) у подальшому відповідних соціальних послуг і реабілітації, якщо

батьки дають згоду на проведення цих заходів. Інші документи в даному випадку не передбачено.

У разі, якщо батьки / законні представники дитини не надали згоду на проведення заходів щодо надання / отримання соціальних послуг, до пакету документів додається їхня власноруч написана заява про відмову із обґрунтуванням такого рішення.

Оцінку потреб сім'ї (дітей) та осіб проводять фахівці місцевих центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді відповідно до Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 573, та наказу керівника центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, щодо визначення посадової особи, яка повинна проводити оцінку потреб.

Форми актів оцінки потреб затверджено наказом Мінсоцполітики від 09.07.2014 № 450 „Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах”, зареєстрованим у Мін'юсті 04.09.2014 за № 1076/25853.

Міністерством спільно з партнерськими громадськими організаціями розроблено наказ Міністерства соціальної політики України від 13.07.2018 № 1005 „Про затвердження форм обліку соціальної роботи з сім'ями / особами, які перебувають у складних життєвих обставинах”, яким **передбачено нову форму Акту оцінки потреб сім'ї / особами, а також дві форми висновків – Висновок оцінки потреб сім'ї та Висновок оцінки потреб особи.**

Зазначений наказ направлено на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та після його реєстрації наказ буде оприлюднений згідно з чинним законодавством України.

Відповідно до Порядку заявник особисто звертається до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою проведення оцінки потреб дитини та її сім'ї та за результатами надає службі у справах дітей завірену в установленому порядку копію висновку оцінки потреб дитини та її сім'ї (початкова).

У разі проведення оцінки потреб дитини, яка має право на отримання статусу, фахівцем заповнюється форма Акту оцінки потреб дитини та її сім'ї (початкова оцінка), у т. ч. пункт 5 „Висновок оцінки потреб дитини та її сім'ї (початкова) ”.

Якщо дитина звертається самостійно, акт оцінки потреб проводиться із родиною за місцем її проживання / перебування і повинна бути згода батьків або інших законних представників на проведення оцінки потреб як дитини, так і її родини.

Для проведення оцінки потреб особи старше 18 років, але яка відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 268 „Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів” має право на отримання статусу, фахівцем заповнюється форма Акту оцінки потреб сім'ї (особи) (початкова оцінка), у т.ч. пункт 4 „Висновок оцінки потреб сім'ї (особи) (початкова)”.

В акті оцінки потреб дитини та її сім'ї (початкова оцінка) фахівець із соціальної роботи :

а) зі слів батьків фіксує факти / події, які перенесла дитина внаслідок її проживання / перебування в умовах воєнних дій та збройних конфліктів, тимчасової окупації, її внутрішнього переміщення, залишення свого місця проживання / перебування у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту;

б) робить висновок, яких соціальних послуг потребує дитина / сім'я, а також надає повну інформацію щодо можливості отримання безоплатних соціальних послуг;

в) рекомендує звернутися до служби у справах дітей за фактичним місцем проживання для отримання відповідних консультацій та роз'яснень.

Звертаємо увагу, що постановою від 11.04.2018 № 301, „Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 і від 05 квітня 2017 р. № 268” від 11.04.2018 № 301, окрім Порядку також внесено зміни до пункту 3 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, і підпункту 2 пункту 4 Типового положення про комісію з питань захисту прав дитини, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 „Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини”, та передбачено наділення органів опіки та піклування повноваженнями приймати рішення про надання або відмову в наданні статусу за результатами розгляду комісією з питань захисту прав дитини документів, поданих заявником відповідно до Порядку.

Зазначаємо, що розгляд питань щодо захисту прав дитини цієї категорії на засіданні комісії з питань захисту прав дитини як консультативно-дорадчого органу опіки та піклування сприятиме взаємодії всіх суб'єктів соціальної роботи в громаді на забезпечення найкращих інтересів дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. За рішенням керівника комісії з питань захисту прав дитини присутність заявника і дитини не є обов'язковою, винятком є розгляд спірного питання, що виникає у період підготовки розпорядчого документа.

Відповідно до пункту 10 Порядку рішення про надання або відмову в наданні статусу приймається органом опіки та піклування протягом 30 календарних днів з дати реєстрації заяви про надання статусу за результатами розгляду комісії з питань захисту прав дитини документів, зазначених у пункті 6 Порядку.

Відповідно до пункту 11 Порядку облік дітей, а також осіб з їх числа, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів ведеться в Єдиній інформаційно-аналітичній системі „Діти” (далі – ЄІАС).

Постановка дитини на облік здійснюється одночасно з внесенням даних про дитину в ЄІАС протягом трьох робочих днів з моменту отримання службою у справах дітей копії розпорядчого документа.

Реєстрація дітей зазначеної категорії відбувається в АРМі „Реєстрація” – закладка „Реєстрація дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів”. В результаті реєстрації дитини в ЄІАС створюється електронно-облікова картка (ЕОК). Обов'язковими полями для заповнення в ЕОК зазначеної категорії дітей є наступні закладки: „Персональна інформація”, „Статус”, „Взяття/зняття з обліку”.

За результатами внесеної користувачами інформації в ЄІАС автоматично формується звіт про дітей, яким надано статус дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій або збройних конфліктів - A13_1. Зазначений звіт формується в АРМі „Звітність” – закладка „Статистичні звіти щодо обліку дітей”.

Пошук інформації про дітей цієї категорії відбувається в АРМі „Реєстрація” - закладка „Перебуває на обліку дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів”.

Слід зазначити, що можлива відмінність результатів між інформацією, що фіксується в ЄІАС у зазначеній закладці та у звіті A13_1 зумовлена не заповненням користувачами полів в ЕОК - „Дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів” або „Дата статусу”, що є обов'язковим.

В АРМі „Реєстрація” в закладці „Реєстрація дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів” не реєструються діти, які на момент надання статусу

дитини, яка постраждала в наслідок воєнних дій та збройних конфліктів перебуває на обліку в ЄІАС. У разі отримання зазначеного статусу користувачами заповнюються вищевказані поля в діючій ЕОК дитини.

У разі неможливості постановки на облік в ЄІАС у зв'язку з припиненням її функціонування у відповідній службі у справах дітей згідно з наказом Мінсоцполітики від 28.12.2015 № 1256 „Про ведення банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів” службою у справах дітей протягом доби направляється повідомлення до служби у справах дітей вищого рівня щодо тимчасового припинення внесення інформації до ЄІАС та скановані копії документів, необхідні для постановки особи на облік. Служба у справах дітей облдержадміністрації самостійно проводить реєстрацію особи зазначеної категорії в ЄІАС.

Крім цього, додатково до листа від 22.05.2018 № 9815/0/2-18/37 Міністерство інформує, що лист Мінсоцполітики від 11.05.2017 № 9765/0/2-17/37 вважати таким, що втратив актуальність.

Також звертаємо увагу, що узагальнена інформація регіонів щодо проведення заходів соціального захисту внутрішньо переміщених дітей, дітей, які проживають в населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення, а також інших категорій дітей, які матимуть право на встановлення статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, відповідно до положень постанови Кабінету Міністрів України від 11.04.2017 № 268 (із змінами), надається у порядку зростання, починаючи з січня 2018 року щомісячно до 30 числа.

Додаток: на 2 арк.

**Заступник Міністра з питань
європейської інтеграції**

О. Чуркіна

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

НАКАЗ

м. Київ

20.07.2018

№ 1044

Про затвердження форми журналу обліку заяв про надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

Відповідно до пункту 9 Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 року № 268 (зі змінами), пункту 8 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423 (зі змінами),

НАКАЗУЮ:

Затвердити форму журналу обліку заяв про надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, що додається.

Міністр

А. Рева

Журнал обліку заяв про надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

(найменування служби у справах дітей)

Розпочато _____ 200_р. (№ _____)
Закінчено _____ 200_р. (№ _____)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства соціальної
політики України
Л. С. Довгаль
№ _____

1	№	
2	Дата подання заяви	
3	Прізвище, ім'я, по батькові заявника	
4	Повноваження законного представника дитини / ступінь родинного зв'язку	
5	Прізвище, ім'я, по батькові дитини або особи, яка станом на початок проведення антитерористичної операції не досягла повноліття	
6	Дата народження дитини або особи, яка станом на початок проведення антитерористичної операції не досягла повноліття	
7	Серія, номер свідоцтва про народження / паспорта (у разі наявності)	
8	Адреса (місце проживання / перебування) дитини або особи, яка станом на початок проведення антитерористичної операції не досягла повноліття	
9	Дата згоди на обробку персональних даних	
10	Дата, № протоколу засідання комісії з питань захисту прав дитини	Заповнюється за результатами розгляду
11	Обставина, за якою визначено право отримання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів	
12	Дата, № розпорядчого документа органу опіки та піклування про надання статусу	
13	Дата внесення інформації про дитину, якій надано статус, до банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, № обліково-статистичної картки	
14	Підпис отримувача копії розпорядчого документа, дата отримання	
15	Примітка	

Директор Департаменту запровадження сімейних форм виховання та оздоровлення

Р. Когбаса